

1964. évi 11. törvényerejű rendelet

az oktatásban alkalmazott megkülönböztetés elleni küzdelemről szóló egyezmény kihirdetéséről

(A Magyar Népköztársaság megerősítő okiratának letétele az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete Főigazgatójánál 1964. évi január hó 17. napján megtörtént.)

1. § A Népköztársaság Elnöki Tanácsa az oktatásban alkalmazott megkülönböztetés elleni küzdelemről az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete közgyűlésének 11. ülészakán Párizsban az 1960. december hó 14. napján elfogadott egyezményt e törvényerejű rendelettel kihirdeti.

2. § Az egyezmény hivatalos magyar fordítása a következő:

„EGYEZMÉNY AZ OKTATÁSBAN ALKALMAZOTT MEGKÜLÖNBÖZTETÉS ELLENI KÜZDELEMRŐL

Az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének (UNESCO) közgyűlése 1960. november 14. és december 15. között Párizsban tartott 11. ülészakán,

emlékeztetve arra, hogy az Emberi Jogokról szóló Egyetemes Nyilatkozat leszögezi a megkülönböztetés tilalmának elvét, és kimondja minden ember jogát a tanuláshoz,

tekintetbe véve, hogy az oktatásban alkalmazott megkülönböztetés a fenti nyilatkozatban foglalt jogok megsértését jelenti,

tekintetbe véve, hogy az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének Alapokmányában lefektetett célja, hogy megszervezze a nemzetek közötti együttműködést avégből, hogy mindenki számára biztosítsák az emberi jogok egyetemes tiszteletben tartását és egyenlő lehetőségeket az oktatás terén,

tudatában annak, hogy ennél fogva az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének feladata, hogy - a nemzeti oktatási rendszerek különbözőségének figyelembevételével - kiküszöböljön minden megkülönböztetést az oktatásban, és egyszersmind szorgalmazza az egyenlő lehetőségeket és egyenlő elbánást mindenki számára ezen a téren,

miután javaslatok érkeztek hozzá az oktatásban alkalmazott megkülönböztetés különböző vonatkozásait illetőleg, amely kérdés 17.1.4. pont alatt az ülészak napirendjén szerepel,

miután 10. ülészakán elhatározta, hogy ez a kérdés nemzetközi egyezmény, valamint a tagállamoknak teendő ajánlások tárgya lesz, a jelen egyezményt a mai napon, 1960. december 14-én elfogadja.

1. Cikk

1. A jelen egyezmény szempontjából a „megkülönböztetés” kifejezés alatt értendő a fajon, bőrszínen, nemen, nyelven, valláson, politikai vagy bármilyen egyéb véleményen, nemzetiségi vagy társadalmi származáson, vagyoni helyzeten vagy születésen alapuló minden olyan különbségtétel, kizárás, korlátozás, vagy kedvezés, amelynek célja vagy következménye az oktatás terén való egyenlő elbánás megszüntetése vagy akadályozása, nevezetesen:

a) valamely személy vagy csoport kizárása az oktatás bármely fajtájában vagy fokozatában való részvételből;

- b) valamely személynek vagy csoportnak alacsonyabb színvonalú oktatásra való korlátozása;
- c) bizonyos személyek vagy csoportok részére külön oktatási rendszerek vagy intézetek létesítése vagy fenntartása, a jelen egyezmény 2. Cikkében foglalt rendelkezések fenntartásával, vagy
- d) valamely személynek vagy csoportnak az emberi méltósággal össze nem egyeztethető helyzetbe való juttatása.

2. A jelen egyezmény szempontjából az „oktatás” szó az oktatás összes fajtáira és fokozataira vonatkozik, és kiterjed az oktatásban való részvétel lehetőségére, az oktatás színvonalára és minőségére, valamint a tanulmányok folytatásának feltételeire.

2. Cikk

Nem tekintendő a jelen egyezmény 1. Cikke értelmében vett megkülönböztetésnek, ha egyes államok lehetővé teszik

a) külön oktatási rendszerek vagy intézetek létesítését vagy fenntartását a két nembeli tanulók számára, ha ezek a rendszerek vagy intézetek az oktatásban való részvételre egyenlő lehetőségeket nyújtanak, azonos fokú képesítést nyert tanszemélyzettel, valamint azonos minőségű iskolai helyiségekkel és felszereléssel rendelkeznek, és azonos vagy egyenlő értékű tanulmányi program elvégzését teszik lehetővé;

b) vallási vagy nyelvi okokból olyan külön rendszerek vagy intézetek létesítését vagy fenntartását, amelyek a tanulók szülei vagy törvényes gyámjuk kívánságának megfelelő oktatást nyújtanak, amennyiben az ilyen rendszerekben való részvétel, illetve ezen intézetek látogatása szabadon választható, és az itt nyújtott oktatás összhangban áll az illetékes hatóságok által esetleg előírt vagy elfogadott normákkal, különösen az azonos fokozatú oktatás tekintetében;

c) magán tanintézetek létesítését vagy fenntartását, amennyiben ezeknek az intézeteknek nem az a céljuk, hogy bármely csoport kizárását biztosítsák, hanem az, hogy a közhatóságok által nyújtott oktatási lehetőségeket bővítsék, ha ugyanakkor működésük megfelel ennek a célkitűzésnek, és ha az általuk nyújtott oktatás összhangban áll az illetékes hatóságok által esetleg előírt vagy elfogadott normákkal, különösen az azonos fokú oktatás tekintetében.

3. Cikk

A jelen egyezmény értelmében vett minden megkülönböztetés kiküszöbölése és megakadályozása érdekében a részes államok kötelezik magukat, hogy:

a) eltörölnék minden olyan törvényhozási és adminisztratív rendelkezést, és megszüntetnek minden olyan adminisztratív gyakorlatot, amely megkülönböztetést von maga után az oktatás terén;

b) megteszik a szükséges intézkedéseket - ha kell törvényhozási úton -, hogy a tanulóknak a tanintézetekbe való felvételénél semmiféle megkülönböztetés ne történjék;

c) a tandíjak terén, az ösztöndíjak odaítélése és a tanulók bármilyen más formában történő segélyezése terén, továbbá a külföldi tanulmányokhoz esetleg szükséges engedélyek és könnyítések megadása terén nem engedik, hogy állampolgáraikat a hatóságok megkülönböztetett elbánásban részesítsék, kivéve az érdemek, illetve a szükségletek alapján;

d) a hatóságok által a tanintézeteknek bármely formában esetleg nyújtott segéllyel kapcsolatban nem tűrnek semmiféle olyan korlátozást vagy kedvezést, amely kizárólag a tanulóknak egy bizonyos csoporthoz való tartozásán alapul;

e) a területükön élő külföldi állampolgároknak ugyanúgy biztosítják az oktatásban való részvételt, mint saját állampolgáraiknak.

4. Cikk

A jelen egyezményben részes államok vállalják továbbá olyan belső politika kialakítását, kidolgozását és alkalmazását, amely a körülményeknek és a nemzeti szokásoknak megfelelő módszerekkel törekszik előmozdítani mindenki számára az egyenlő lehetőségeket és egyenlő elbírálást az oktatásban, nevezetesen:

a) kötelezővé és ingyenessé teszik az elemi oktatást és mindenki számára elérhetővé és hozzáférhetővé teszik a középfokú oktatás különböző formáit; a felsőoktatást ugyancsak hozzáférhetővé teszik mindenki számára az egyéni képességek alapján; biztosítják, hogy a törvényben előírt tankötelezettségeknek mindenki eleget tegyen;

b) minden azonos fokozatú nyilvános tanintézetben azonos színvonalú oktatást és az oktatás minősége tekintetében egyenlő feltételeket biztosítanak;

c) megfelelő módszerekkel támogatják és fejlesztik azon személyek oktatását, akik nem részesültek elemi oktatásban, illetve nem járták végig az elemi iskolát, és lehetővé teszik számukra, hogy tanulmányaikat egyéni képességeiknek megfelelően folytassák;

d) megkülönböztetés nélkül lehetővé teszik a pedagógiai pályára való felkészülést.

5. Cikk

1. A jelen egyezményben részes államok megegyeznek abban, hogy

a) az oktatásnak az emberi személyiség teljes kifejlődésére, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok fokozott tiszteletben tartására kell irányulnia, és elő kell segítenie a megértést, türelmet és barátságot minden nemzet és minden faji vagy vallási csoport között, valamint elő kell mozdítania az Egyesült Nemzeteknek a béke fenntartása érdekében kifejtett tevékenységét;

b) biztosítani kell a szülők, illetve a törvényes gyámok szabadságát abban, hogy 1. gyermekeik számára nem állami tanintézeteket is választhatnak, feltéve, hogy ezek megfelelnek az illetékes hatóságok által előírt vagy jóváhagyott minimális normáknak, és hogy 2. az illető állam törvényhozásával összhangban álló keretek között gondoskodhatnak gyermekeiknek saját meggyőződésük szerinti vallási és erkölcsi neveléséről, emellett viszont semmilyen személy vagy csoport nem kényszeríthető arra, hogy meggyőződésével, össze nem egyeztethető hitoktatásban részesüljön;

c) el kell ismerni a nemzeti kisebbségek tagjainak jogát saját oktatási tevékenység folytatására, beleértve iskolák fenntartását is, valamint - az illető állam oktatási politikájától függően - saját nyelvük használatát vagy oktatását, feltéve azonban,

(i) hogy ezt a jogot nem olyan módon gyakorolják, amely akadályozza a kisebbségek tagjait az egész közösség kultúrájának és nyelvének megértésében és tevékenységében való részvételben, vagy amely veszélyezteti a nemzeti szuverenitást;

(ii) hogy ezekben az iskolákban az oktatás színvonala nem alacsonyabb az illetékes hatóságok által előírt vagy elfogadott általános színvonalnál és

(iii) hogy ezeknek az iskoláknak a látogatása szabadon választható.

2. A jelen egyezményben részes államok vállalják, hogy minden szükséges intézkedést megtesznek a jelen cikk 1. pontjában kimondott elvek érvényesülésének biztosítására.

6. Cikk

A jelen egyezményben részes államok vállalják, hogy annak alkalmazása során a legnagyobb figyelemmel fogadják azokat az ajánlásokat, amelyeket az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének közgyűlése a jövőben esetleg elfogad az oktatásban mutatkozó megkülönböztetés különböző formái ellen és az egyenlő lehetőségek és elbánás biztosítására hozandó intézkedésekről.

7. Cikk

A jelen egyezményben részes államok az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete közgyűléséhez az általa meghatározott időpontban és módon benyújtott időszaki jelentésekben tájékoztatást adnak arról, hogy milyen törvényeket és rendeleteket hoztak és milyen egyéb intézkedéseket fogantatosítottak a jelen egyezmény alkalmazása érdekében, beleértve a 4. Cikkben meghatározott belső politika kialakítására és kidolgozására vonatkozó rendelkezést, valamint az e téren elért eredményeket és e politika végrehajtásának útjában felmerült akadályokat.

8. Cikk

A jelen egyezményben részes két vagy több állam között az egyezmény értelmezése vagy alkalmazása tekintetében felmerülő minden olyan vitás kérdést, amely tárgyalás útján nem rendeződik, a vitában érdekelt felek kérésére - ha a vita rendezésére más megoldás nincs -, döntés végett a Nemzetközi Bíróság elé kell terjeszteni.

9. Cikk

A jelen egyezménnyel szemben semmiféle fenntartásnak nincs helye.

10. Cikk

A jelen egyezmény nem korlátozhatja azokat a jogokat, amelyeket egyének vagy csoportok két vagy több állam között létrejött egyezmények alapján élveznek, ha ezek a jogok a jelen egyezménynek sem betűjével, sem szellemével nem állnak ellentétben.

11. Cikk

Jelen egyezmény angol, francia, orosz és spanyol nyelven készült; a négy szöveg egyaránt hiteles.

12. Cikk

1. Jelen egyezményt az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének tagállamai alkotmányos előírásainak megfelelően erősítik meg, illetve fogadják el.

2. A megerősítő vagy elfogadási okiratokat az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete főigazgatójánál helyezik letétbe.

13. Cikk

1. A jelen egyezményhez csatlakozhat bármely olyan állam, amely nem tagja az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének, ha a Szervezet végrehajtó tanácsa a csatlakozásra felhívja.

2. A csatlakozás a csatlakozási okiratnak az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete főigazgatójánál való letétbe helyezése útján történik.

14. Cikk

A jelen egyezmény három hónappal a harmadik megerősítő, elfogadási vagy csatlakozási okirat letétbe helyezése után lép hatályba, de kizárólag azokra az államokra vonatkozólag, amelyek a maguk megerősítő, elfogadási vagy csatlakozási okiratát ebben az időpontban vagy már előbb letétbe helyezték. Minden más államra vonatkozólag az egyezmény három hónappal azután lép hatályba, hogy a maga megerősítő, elfogadási vagy csatlakozási okmányát letétbe helyezte.

15. Cikk

A jelen egyezményben részes államok elismerik, hogy az egyezmény nemcsak anyaországuk területére vonatkozik, hanem minden önkormányzattal nem rendelkező, gyámsági, gyarmati és más olyan területre is, amelynek nemzetközi kapcsolatait ők látják el; vállalják, hogy szükség esetén a megerősítés, elfogadás vagy csatlakozás időpontjában vagy azt megelőzően kikérik az illető területek kormányának vagy egyéb hatóságaiknak a véleményét, hogy biztosítsák az egyezmény alkalmazását az illető területeken; kötelezik továbbá magukat, hogy értesítik az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének főigazgatóját arról, milyen területekre terjed ki az egyezmény alkalmazása; ez az értesítés átvétele után három hónappal lép hatályba.

16. Cikk

1. A jelen egyezményben részes valamennyi állam felmondhatja az egyezményt a maga nevében vagy bármely olyan terület nevében, amelynek nemzetközi kapcsolatait ő látja el.

2. A felmondást külön okiratban kell bejelenteni, s ezt az okiratot az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete főigazgatójánál kell letétbe helyezni.

3. A felmondás a felmondási okmány átvétele után 12 hónappal lép hatályba.

17. Cikk

Az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének főigazgatója tájékoztatni fogja a szervezet tagállamait, a 13. Cikkben említett nem tagállamokat, valamint az Egyesült Nemzetek Szervezetét a 12-13. Cikkben említett minden megerősítő, elfogadási vagy csatlakozási okirat letétbe helyezéséről, továbbá a 15-16. Cikkben említett értesítésekről és felmondásokról.

18. Cikk

1. Az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének közgyűlése módosíthatja a jelen egyezményt. A módosítás csak azokat az államokat kötelezi, amelyek a módosító egyezményt aláírják.

2. Amennyiben a közgyűlés új, a jelen egyezményt egészében vagy részben módosító egyezményt fogad el, akkor - amennyiben az új egyezmény másképpen nem rendelkezik - a módosító egyezmény hatálybalépésének napjától kezdve a jelen egyezményt már egy állam sem erősítheti meg vagy fogadhatja el, illetve nem csatlakozhatik hozzá.

19. Cikk

Az Egyesült Nemzetek Alapokmányának 102. Cikke értelmében a jelen egyezményt az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete főigazgatójának kérelmére az Egyesült Nemzetek titkárságánál beiktatják.

Készült Párizsban, 1960. december 15-én, a közgyűlés 11. ülészaka elnökének és az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete főigazgatójának aláírásával ellátott két hiteles példányban, amelyeket az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének levéltárában helyeznek letétbe, s amelyeknek hiteles másolatait megküldik a 12-13. Cikkben említett valamennyi államnak, valamint az Egyesült Nemzetek Szervezetének.”

3. § Ez a törvényerejű rendelet a kihirdetése napján lép hatályba, rendelkezéseit az 1964. évi április hó 17. napjától kezdődően kell alkalmazni. Végrehajtásáról az oktatásért felelős miniszter gondoskodik.